

Terms and Conditions

The Library provides access to digitized documents strictly for noncommercial educational, research and private purposes and makes no warranty with regard to their use for other purposes. Some of our collections are protected by copyright. Publication and/or broadcast in any form (including electronic) requires prior written permission from the Library.

Each copy of any part of this document must contain there Terms and Conditions. With the usage of the library's online system to access or download a digitized document you accept there Terms and Conditions.

Reproductions of material on the web site may not be made for or donated to other repositories, nor may be further reproduced without written permission from the Library

For reproduction requests and permissions, please contact us. If citing materials, please give proper attribution of the source.

Imprint:

Director: Mag. Renate Plöchl

Deputy director: Mag. Julian Sagmeister

Owner of medium: Oberösterreichische Landesbibliothek

Publisher: Oberösterreichische Landesbibliothek, 4021 Linz, Schillerplatz 2

Contact:

Email: [landesbibliothek\(at\)ooe.gv.at](mailto:landesbibliothek(at)ooe.gv.at)

Telephone: +43(732) 7720-53100

jemce mýta v H. K., David Sommer, israelský učitel (1857), Nathan Lustig (1857), Jakub Růžička, obchodvedoucí (1832), a Marie Kubínová, služka, 90 roků stará (1835). V Malšovicích, k H. K. přifařených a z časti i náležejících, bydleli Filip Löwy (1814), zmínění již Jos. Graf a Jos. Rousberger, dále Vít Tausík, nájemce hostince (1855), Jakub Klein, chalupník a výčepník (1859). Ježto v H. K. nebylo židovského hřbitova, byli židé tu a v okolí zemřelí pohřbíváni na židovských hřbitovech v Hořicích, Nov. Bydžově, Vamberku a v Nov. Městě nad Metují.

R. 1813 přistěhoval se do části Malšovic u H. K., jež náležela ke statku Dolnímu Přímu, z panství doudlebského žid Filip Löwy, podomní obchodník. Od r. 1815 měl tu i trafiku. Ježto byl to obchodník čilý, který zacházel i do H. K. i okolních obcí, šest hradecckých obchodníků se střízným zbožím těžce neslo jeho konkurenci. I stěžovali si na něho magistrátu a žádali, aby byl vyhoštěn. Když se stížnosti svou byly zamítnuty, rekurovali ke krajskému úřadu. Při vyšetřování, jež úřadem tímto bylo zavedeno, bylo zjištěno, že otec Filipa Löwyho Emanuel Löwy a jeho rodina byli dle t. zv. židovského patentu připsáni k panství doudlebskému a dle gubern. dekr. z r. 1801 obdrželi č. 642; že Filip Löwy byl ženat a otcem čtyř dítek, že provozuje podomní obchod a prodává v Malšovicích tabák na základě úředního povolení. Poněvadž nemohlo se mu za vinu klásti nic nezákonitého, byl rekurs hradecckých obchodníků i krajským úřadem zamítnut. Ale dva z nich a dva noví, z nichž jeden, Josef Riedel, nebyl vlastně obchodníkem, nýbrž jenom prýmkařem, v pronásledování žida Löwyho i pak neustali. Odvolali se ke guberniu v Praze a v odvolání svém opírali se o některé, jak bylo zjištěno, nepravdivé důvody. Proto nepochodili ani u tohoto úřadu. Zajímavé jsou důvody, jež uvedeny byly úřadem tímto pro zamítnutí odvolání hradecckých obchodníků. Mezi nimi zvláště tyto:

Filip Löwy zdržuje se od r. 1815 jako trafikant v Malšovicích, v dílu panství přimského, a pobyt byl mu tu i guberniem r. 1819 povolen. Hradečtí obchodníci snaží se zmařiti konkurenci žida Löwyho, aby mohli si určovati libovolně a zíštně ceny svého zboží na úkor občanstva. Hradečtí střízní obchodníci mají malé skladby, kdežto Löwy, maje u továrníků velký úvěr, vždy nejlepším výběrem zboží může posloužiti. Obchod podomní provozuje nejen v H. K., nýbrž i v okolních městech a vesnicích. Hradečtí střízní obchodníci prodávají zboží své hlavně o týdenních a výročních trzích, dále o nedělích a svátcích. V H. K. připadají trhy na sobotu, kdy Löwy jako žid neobchoduje a v neděli a ve svátek nesmí, ježto ve dny ty podomní obchod neení dovolen.

Ale zmínění hradečtí obchodníci neustávali dále podávati stížnosti na žida Löwyho. A když v jedné stížnosti uvedli, že požívá protekce úřadů a v jiné stížnosti, podané přímo císaři, nepravdou hleděli ho oklamati, byli krajským úřadem v H. K. r. 1824 od souzeni: Antonín Kyncler jako původce toho hanebného jednání ke třem dnům vězení a 10 zl. C. M. a Tomáš Kapoun, Jan Nikelsgeld a Jan Riedel, každý ke 24 hod. vězení a 5 zl. C. M. pokuty. Odsouzení proti tomuto nálezu podali ještě téhož roku odvolání k zemskému guberniu v Praze. Následovalo dlouhé vyšetřování, jež ještě r. 1833 nebylo skončeno²²⁾. Jak to na konec s pronásledovateli žida Löwyho dopadlo, není známo, ježto spisy o tom se nezachovaly.

V r. 1836, jak zapsáno je v „Pamětní knize města Hradce Králové“, směli v městě H. K. bydleti jen dva židé se svými rodinami. Byli to již výše zmínění Abra-

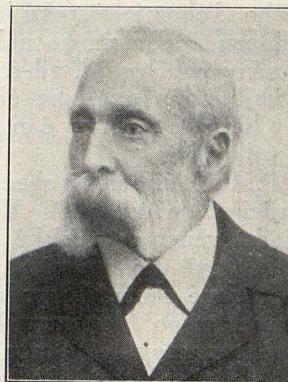
ham Mayer, trafikant, a Josef Winternitz, loterní kolktant²³⁾.

R. 1841 10. dubna podkomorský úřad upozornil magistrát v H. K., že nemohou být žádány od židů přispěvky na osvětlování města, když je také křesťané neplatí²⁴⁾.

V letech 1850—1859 připomíná se již v H. K. žid. učitel David Sommer. V téže době bydlelo již několik rodin žid. nejen v městě, nýbrž i na jeho předměstích, Pražském Předměstí, Kuklenách. Novém H. a Malšovicích. Následek toho byl, že r. 1860 utvořila se v H. K. israelská obec se zvoleným představenstvem, ale byla dlouho trpěna, ježto nemohla dosíti přes opětovné žádosti od místodržitelství potvrzení svých stanov. Pryná starostou zvolen byl r. 1860 obchodník Jáchym Riemer, po němž až do r. 1890 byli starosty Samuel Baumer, pensionovaný vojen-

Jáchym Riemer

Samuel Baumer

ský lékař, a Jakub Kalb. R. 1864 byl přijat za rabína Abraham Kohn, jehož otec Josef Kohn byl rabínem v Žamberce. Obdržel právo oddávati, zapisovati do matriky a starati se o vyučování náb. žid.

Rb. Abraham Kohn

Josef Baum

v H. K. Též soukromě vyučoval vědám literním. Bohoslužby konaly se v soukromých domech č. 17, 76 a 64. V tomto posledním domě upravena byla modlitebna. R. 1887 najat byl dům č. 67. V něm bydleli též rabín a šochet (spoluслuha) a na dvoře postavena byla synagoga²⁵⁾.

R. 1872 S. J. Polack, svagr Abrahama Kohna, zařídil si v H. K. německou školu. Když žactva přibývalo, najal pro ni celý dům. Ježto neměl pro vychovatelnu koncesi, okresní školní rada pro město mu školu zakázala, ale nerozpustila ji, nýbrž ponechala do doby, až si koncesi pro ni opatří²⁶⁾. Když se S. J. Polack z H. K. odstěhoval, německá škola zanikla.

Po r. 1860 víc a více židů v H. K. přibývalo. Tak dle matriky narozených bydleli tu r. 1867 Wolf